

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1941 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial med uppgift å vilande förslag till ändrad lydelse av §§ 96, 97 och 98 regeringsformen samt § 42 mom. 2 och § 68 riksdagsordningen.

Till grundlagsenlig behandling får utskottet härmed för riksdagen anmäla följande vid 1940 års lagtima riksdag jämlikt § 64 riksdagsordningen såsom vilande antagna förslag till ändringar i rikets grundlagar.

Förslag till ändrad lydelse av §§ 96, 97 och 98 regeringsformen samt § 42 mom. 2 och § 68 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 96.

§ 96.

Varje lagtima riksdag skall förordna två för lagkunskap och utmärkt redlighet kända män, den ene såsom justitieombudsman och den andre såsom militieombudsman, att i egenkap av riksdagens ombud, efter den instruktion riksdagen för vardera utfärdat, hava tillsyn över lagars och författningars efterlevnad, militieombudsmannen i vad de skola tillämpas vid krigsdomstolarna samt av ämbets- och tjänstemän med avlöning från de till försvarsväsendet anslagna medel och justitieombudsmannen i vad de eljest skola vid domstolarna samt av ämbets- och tjänstemän tillämpas, ävensom att enligt den fördelning nu är sagd vid vederbörliga domstolar i laga ordning tilltala dem, som uti sina ämbetens utövning av våld, mannamån eller annan orsak någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgö-

Riksdagen skall förordna två för lagkunskap och utmärkt redlighet kända medborgare, den ene såsom justitieombudsman och den andre såsom militieombudsman, att i egenkap av riksdagens ombud, efter den instruktion riksdagen för vardera utfärdat, hava tillsyn över lagars och författningars efterlevnad, militieombudsmannen i vad de skola tillämpas vid krigsdomstolarna samt av ämbets- och tjänstemän med avlöning från de till försvarsväsendet anslagna medel och justitieombudsmannen i vad de eljest skola vid domstolarna samt av ämbets- och tjänstemän tillämpas, ävensom att enligt den fördelning nu är sagd vid vederbörliga domstolar i laga ordning tilltala dem, som uti sina ämbetens utövning av våld, mannamån eller annan orsak någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen

(Nuvarande lydelse.)

ra. Ombudsmännen vare i all måtto underkastade samma ansvar och plikt, som allmän lag och rättegångsordning för aktorer utstaka.

§ 97.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen, som, så länge de sina ämbeten innehava, skola i alla avseenden anses lika med Konungens justitiekansler, väljas på sätt riksdagordningen stadgar; och bör därvid jämväl för en var av dessa riksdagens ombudsmän utses en man av de egenskaper, som hos ombudsmannen erfordras, att honom efterträda, ifall han, innan nästföljande lagtima riksdag anställt nytt val av ombudsman, skulle med döden avgå, samt att utöva ämbetet under den tid, ombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

§ 98.

I händelse justitieombudsmannen eller militieombudsmannen, under det riksdag är församlad, avsäger sig det erhållna förtroendet eller med döden avgår, skall riksdagen i ämbetet genast insätta den man, som blivit till efterträdare utsedd. Skulle ombudsmans utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i ombudsmansämbetet insättas eller med döden avgå, utväljes, på ovan stadgade sätt, en annan behörig man i hans ställe. Inträffar något av dessa fall emellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

(Föreslagen lydelse.)

fullgöra. Ombudsmännen vare i all måtto underkastade samma ansvar och plikt, som allmän lag och rättegångsordning för aktorer utstaka.

§ 97.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen väljas å lagtima riksdag för tid och på sätt riksdagsordningen stadgar; och bör därvid jämväl för en var av dem utses en ställföreträdare av de egenskaper, som hos ombudsmannen erfordras, att i dennes ställe utöva ämbetet i de fall instruktionen angiver.

Skulle ombudsman eller ställföreträdare ej längre åtnjuta riksdagens förtroende, må riksdagen, på hemställen av det utskott som granskat hans ämbetsförvaltning, entlediga honom utan avbidan å utgången av den tid för vilken han blivit vald.

§ 98.

I händelse justitieombudsmannen eller militieombudsmannen avsäger sig det erhållna förtroendet eller ombudsmans ämbete eljest bliver ledigt, övertage ställföreträdaren omedelbart ämbetet; och skall, om lagtima riksdag är församlad, denna samt, om så icke är fallet, närmast därefter sammanträdande lagtima riksdag förätta nytt val av ombudsman. Skulle ställföreträdare avsäga sig det erhållna förtroendet eller har han övertagit ombudsmansämbetet eller bliver eljest hans befattning ledig, äge nytt val av ställföreträdare rum, varvid iakttages att, om sådant val erfordras under det lagtima riksdag ej är församlad, riksdagens rätt härutinnan utövas genom

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.

Riksdagsordningen.*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

§ 42.

§ 42.

2. Ett av lagutskotten skall och granska justitieombudsmannens och militieombudsmannens avgivna redogörelser, ävensom deras ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröver till riksdagen inkomma.

2. Det tillkommer och lagutskott att granska justitieombudsmannens och militieombudsmannens avgivna redogörelser, ävensom deras ämbetsdiarier, *protokoll* och registratur, samt med utlåtande däröver till riksdagen inkomma. Skulle utskottet av granskningen finna, att ombudsman eller hans ställföreträdare icke är förtjänt av riksdagens förtroende och fördenskull bör skiljas från sin befattning utan avbidan å utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall utskottet i sitt utlåtande hos riksdagen härom göra hemställan.

§ 68.

§ 68.

Till följd av regeringsformens 96 § skall varje lagtima riksdag förordna två för lagkunskap och utmärkt redlighet kända män, den ene såsom justitieombudsman och den andre såsom militieombudsman, att i egenskap av riksdagens ombud hava tillsyn över lagars och författningars efterlevnad av domare, ämbets- och tjänstemän samt att inför den riksrätt, som i bemälda grundlags 102 § till dess inrättning och göromål beskrives, eller vid andra vederbörliga domstolar, i laga ordning tilltala dem, som i sina ämbetens utövning anses av väld, mannamn eller annan orsak hava

Till följd av regeringsformens § 96 har riksdagen att förordna en justitieombudsman och en militieombudsman av de egenskaper där angivas. Dessa riksdagens ombudsmän väljas å lagtima riksdag för tiden från valet till dess sådant val under fjärde året därefter försiggått.

(Nuvarande lydelse.)

någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgöra.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen, vilkas rättigheter och åligganden ytterligare såväl i rege- ringsformen som genom särskild för- en var av dem utfärdad instruktion utstakas, väljas var för sig av fyr- tioåtta för tillfället nämnda valmän, av vilka vardera kammaren inom sig utser tjugufyra. Dessa valmän, vilka böra till valförrättningen sammanträ- da samma dag, då de blivit utsedda, och ej må åtskiljas förr än valen äro fulländade, skola först samfällt, me- delst slutna sedlar, var för sig föreslå den man, som de anse böra komma under omröstning. Falla därvid rös- terna till mer än hälften på en man, är han behörigen vald. Äro åter rösterna så delade mellan flera, att så- dan pluralitet för någon icke äger rum, anställes ny omröstning med slutna sedlar till antagande av den, som de flesta rösterna erhållit, eller, om han icke antages, av den, som näst honom blivit av de flesta kallad o. s. v. Skulle, sedan alla omröst- ningarna sålunda försiggått, likväl ingen hava erhållit den här föreskriv- na pluralitet, anställes ny omröstning över alla dem, som vid den första omröstningen blivit satta i fråga; skolande den, som erhållit de flesta rösterna, anses behörigen vald.

Valmännen böra vid samma tillfäl- le, då justitieombudsmannen och mi- litieombudsmannen utses, och på ena- handa sätt för en var av dessa riks- dagens ombudsmän välja en man av de egenskaper, som hos ombudsman- nen erfordras, för att honom efter- träda, ifall han, innan nästa lagtima

(Föreslagen lydelse.)

Val av justitieombudsman och mi- litieombudsman verkställles genom fyrtioåtta för tillfället nämnda val- män, av vilka vardera kammaren in- om sig utser tjugufyra på sätt om val till utskott är stadgat. Dessa valmän skola sammanträda till valförrätt- ningen senast d tionde dagen efter den, då de blivit utsedda. Vid valet gälle enahanda bestämmelser som för val av kamrarnas talmän.

Valmännen böra vid samma till- fälle, då ombudsman utses, och på enahanda sätt välja en ställföreträda- re för honom. Ställföreträdare utses för tiden till dess nytt val av veder- börande ombudsman äger rum.

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

riksdag anställt nytt val av ombudsman, skulle med döden avgå, samt att utöva ämbetet under den tid ombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall däriifrån hindrad.

I händelse justitieombudsmannen eller militieombudsmannen, under det riksdag är församlad, avsäger sig förtroendet, eller med döden avgår, insätter riksdagen genast i ämbetet den man, som blivit till efterträdare utsedd. Skulle ombudsmans utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i ombudsmansämbetet insättas eller med döden avgå, utväljes på ovan stadgade sätt en annan behörig man i hans ställe.

Inträffar något av dessa fall mellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

I händelse justitieombudsmannen eller militieombudsmannen avsäger sig det erhållna förtroendet eller ombudsmans ämbete eljest bliver ledigt, övertage ställföreträdaren omedelbart ämbetet; och skall, om lagtima riksdag är församlad, denna samt, om så icke är fallet, närmast därefter sammanträdande lagtima riksdag, för tid och på sätt ovan stadgas, förrätta nytt val av ombudsman. Skulle ställföreträdare avsäga sig det erhållna förtroendet, eller har han övertagit ombudsmansämbetet eller bliver eljest hans befattning ledig, äge nytt val av ställföreträdare rum för tid och på sätt ovan är föreskrivet, varvid iakttages att, om sådant val erfordras under det lagtima riksdag ej är församlad, riksdagens rätt härutinnan utövas genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.

Hänvisning: Kungl. Maj:ts proposition nr 152 till 1940 års lagtima riksdag. Konstitutionsutskottets utlåtande nr 18 vid 1940 års lagtima riksdag. Första kammarens protokoll den 25 maj 1940. Andra kammarens protokoll den 25 maj 1940.

Anmärkning: Det av Kungl. Maj:t framlagda grundlagsändringsförslaget har av riksdagen i oförändrad form antagits såsom vilande.

Stockholm den 13 februari 1941.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Andersson i Ovanmyra, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Holmström, Källman, Per Andersson, Thulin, Herlitz, John Björek, Fredrik Ström, John Gustavson, Lindmark, Fast, Nordström, Nilsson i Göteborg, Arneberg, Hällgren, Fält och Nilsson i Norrurlängträsk.